

A HOLTÁG REHABILITÁCIÓ ÜGYE – KLEBELSBERG-TELEPI SZEMMEL

A Tisza-szabályozás egyik következményeként holtágak rendszere alakult ki Szeged határában, amelyek gazdag élővilággal, egészséges természeti környezettel rendelkeztek.

A telepünk melletti holtág-szakasznál 1932 júliusában a fürdőhelyet létesítettek a Klebelsberg-telepi Polgári Kör székháza (a jelenlegi Hársfa söröző) udvarán és vízpartján. A fürdőtelep építési terve és a munka irányítása a Polgári Körhöz kötődött és a telepi lakosok anyagi támogatásával és közösségi munkájával valósult meg.

A Holt-Tisza partján bérelhető kabinok sora, stégek, a kisgyermekeknek biztonságot nyújtó kosár, csónak kikötő, tekepálya épült. A partfürdő kedvelt szórakozóhellyé vált, ahová még a belvárosból is sokan kijártak; úszásoktatást is szerveztek.

A Szegedi Uj Nemzedék így tudósított a fürdő megnyitási ünnepségről és a partfürdőről: „A gróf Klebelsberg Kuno-telepi Polgári Kör a telepi lakosság céltudatos támogatásával a telep mellett elhúzó Holt-Tisza partján egy szerény méretű, de jól berendezett partfürdőt létesített. A felső teraszon büffé és tekepálya, az alsón az öltöző fülkék, tornaeszközök és homokfürdő vannak elhelyezve. A smaragzöld tiszta vizen az uszni nem tudók részére megfelelő kosárfürdő áll rendelkezésre, míg a part mentén a csolnakkikötő talál elhelyezést. A szembeni oldalon a lankásan emelkedő gyümölcsösökkel díszlő Tompa-sziget nyújt lelket gyönyörködtető kilátást.”¹

A partfürdő 1967-ig működött, a strandot a Holt-Tiszába vezetett szennyvíz tette tönkre az 1960-as évek második felében. Ide engedték a város, a konzerv- és kábelgyár, valamint a vágóhid szennyvizét – egészen a 80-as évek elejéig. A mederben emiatt az egy-másfél méter mély iszapréteg szennyezetté vált.

A Szentmihályi Floratom Kft (üvegházás növénytermesztéssel foglalkozó cég) termálvizét is ide vezetik és a közeli kiskertek szikkasztóiból is kerül víz a talajon keresztül a Holt-Tiszába. Emiatt rendszeresen bűz terjeng a Holt-Tisza felől.

2000. februárban a Polgári Kör „Holt-Tisza Bizottságot” alakított, Gyórfy György ökológus, Vetró Péter és Cserép István részvételével, kik az önkormányzat, az ATIVIZIG (Alsó-Tisza Vidéki Vízügyi Igazgatóság) valamint a szennyező cégek vezetősége irányában tárgyalásokat kezdeményezett a Holt-Tisza rehabilitációval kapcsolatban.

2000. március 11. „Tiszta vizet a Holt-Tiszába” címmel a Polgári Kör demonstrációt szervezett az egykori Klebelsberg-telepi partfürdő helyén.

A demonstráción Barna Péter, a Kör akkori elnöke mondott beszédet: *„Most arra akarunk rávilágítani, hogy nem csupán az élő folyót kell menteni, óvni, hanem azt a rengeteg holtágot is, amelyekről eddig sokan megfeledkeztek. Az élő folyóvizek mentése komplex feladat, amely pl. a környező települések szennyvízkezelését is magában foglalja. ... Olyan környezetet kell teremteni, hogy pl. a termálvizet csak vízvisszasajtolással lehessen kinyerni, a bírság riassza el a renitenseket! Felül kell vizsgálni minden működő és potenciális szennyező forrást, és az újakat sem szabad engedélyezni!”²* A beszédet követően a telep apraja-nagyja egy-egy pohár tiszta vizet öntött a szennyezett vizű Holt-Tiszába.

¹Szegedi Uj Nemzedék 1932. július 4.

²Hirharang, II. évf. 3. szám, 2000. március 26.

Győrffy György 1999–2002 során egyetemi hallgatói bevonásával elkészítette a Holt-Tisza szennyezettségének elemzését, amelynek eredményeit tudományos fórumokon ismertette.

Mint írja: „*Mindannyiunk szívügye (kellene legyen) a Gyálai Holt-Tisza jelenlegi állapotának megváltoztatása. Hatalmas erőfeszítések árán sikerült tárgyalóasztalhoz ültetni az érintett állami szerveket, önkormányzatot, cégeket, sikerült ezeket a megbeszéléseket rendszeressé tenni. A tárgyalások nagyon nehéz, szinte reménytelennek látszó kezdetek után ott tartanak, hogy az illetékesek kezdik komolyan keresni a megoldásokat, kezd derengeni valami fény az alagút végén.*”³

2003. március 7–14. között „Összefogás a holtágért” címen kiállítás nyílt a faházban amely a 2000-ben induló, dr. Győrffy György koordinálásával zajló holtág-kutatási program eredményeit összegezte.

Országgyűlési képviselői és önkormányzati képviselői szervezésben két környezetvédelmi miniszter is a helyszínen foglalkozott a Holt-Tisza problémájával: Túri Kovács Béla 2001-ben Klebelsberg-telepen, Persányi Miklós pedig 2005-ben a Gyálaréti Művelődési Házban tartott lakossági fórumot.

2004. április 16-án a faházban lakossági fórumot szervezett a Polgári Kör Egyesület, amelyen Herceg Árpád egyesület elnök meghívására, amelyen az ATIKÖVIZIG osztályvezető helyettese, dr. Fekete Endre tartott előadást a holtág-programok tapasztalatairól, valamint a Gyálai holtág rehabilitáció szakmai feladatairól. A fórum vendége volt Balogh László országgyűlési, Bartáné Tóth Mária önkormányzati képviselő, valamint dr. Győrffy György ökológus is. A fórumot megelőzően Barna Péter szervezésében a holtág-szennyezés miatt lakossági tiltakozás zajlott a Gyálarét felé vezető út holtági szakaszánál, félpályás útlezárás formájában.

A Holt-Tisza rehabilitáció ügyében történt legjelentősebb előrelépés a 2004-es „Zöld Forrás” pályázat, amelyet az önkormányzat környezetvédelmi osztálya nyújtott be a Holt-Tisza rehabilitációja érdekében, és amelynek eredményeképpen a rehabilitáció tervére 26 millió Ft. támogatást nyert el.

2005. április 29-én a Holt-Tisza rehabilitációval kapcsolatos sajtótájékoztató és fórum zajlott a faházban, melynek vendége volt Gombos András, a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium államtitkára, Bartáné Tóth Mária, önkormányzati képviselő, Mohl Miklós, önkormányzati környezetvédelmi referens. Bemutatásra került Balogh László holtágról forgatott dokumentumfilmje, amely igényes összefoglalása a helyi környezeti problémának.

2007-re elkészült Holt-Tisza tanulmányban sok kérdésre választ kaptunk, csak egyre nem, hogy mikor kerül megvalósításra a rehabilitáció. Az akkori eredmények is azt bizonyították, hogy sürgős lenne a munkák elkezdése. Az ún. Feketevíz a befolyó termálvíz bevezetés miatt erősen szennyezett, ez a tény többszörösen alátámasztották a víz-, biológiai-, és üledék vizsgálatok.

2015 márciusában került újra elő az anyag, mivel Klebelsberg-telepen egyre több kutya fertőződött meg a szúnyogok által terjesztett szívférgességgel.

³ Győrffy György: Jeles napok apropóján a Holt-Tiszáról. *Hírharang*, III. évf. 4. szám, 2001. április 10.

Civil kezdeményezésre **aláírást kezdtek gyűjteni a Bencsik boltban**, melyet az Önkormányzathoz szerettek volna eljuttatni. Az aláírás gyűjtés azzal a céllal kezdődött, hogy valamilyen úton támogassák a szívfergesség kimutatását és kezelését állatainknál.

Ebben az ügyben újabb összefogás segítségével tájékoztató jellegű felmérést végeztünk a Klebelsberg-telepi házaknál, Melyből sajnos még rosszabb eredmény született. Az adatok alapján elmondható, hogy a megkérdezett kutyatartók, a kutyák száma alapján, 25 %-ban végeztettek tesztet, melynek eredményei alapján a **tesztelt kutyák több, mint 70 %-a szívfergességben szenved**. Sajnos az eredmények azóta sem javultak.

A szívfergesség problémája újra a Holt-Tisza állapota felé terelte a figyelmünket. Jelenlegi állapotában nagyon jó tenyészhely a szúnyogoknak a feketevíz. Ebben a vízben semmilyen más élőlény nem érzi jól magát.

2015 májusában a problémát felvetették a Klebelsberg Telepi Polgári Kör Egyesületben, mind az önkormányzati képviselőnk által létrejött KTTT ülésén. G. Ludányi Lilla létrehozott egy csoportot, melynek tagjai Bencsikné Aranka, Varga Oszkár, Márki Istvánné, Nógrádi Tibor és G. Ludányi Lilla. Később csatlakozott a csoporthoz Nacsa Jánosné és Szabó Zsolt is. A csoport céljával azt tűzte ki, hogy összegyűjti az összes anyagot, mely ebben a témakörben készült, majd ezek alapján összesíti az információkat és kideríti, hogy milyen úton lehetne végre eredményt elérni a Holt-Tisza rehabilitációjában.

2015 áprilisa és májusa azzal telt, hogy összesítették a témában elérhető dokumentációkat, a szúnyogok miatt 2015 májusában felvették a kapcsolatot Makrai Lászlóval a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit KFT. ügyvezető igazgatójával, aki segítségével részletes tájékoztatást kaptak a No Mosquito Kft.-től az ez ügyben végzett munkájukról.

Itt is egyértelművé vált mindenki számára, hogy a Holt-Tisza rehabilitációja nélkül semmilyen tevékenységnek nem lesz hosszú távú eredménye.

2015 júniusában felvették a kapcsolatot dr. Györffy György ökológussal is, aki fontos szakmai anyagokat bocsátott a csoport rendelkezésére.

Györffy György és Herceg Árpád segítségével jobban megértették a helyzetet és a megoldási lehetőségeket.

2015. május 28-án az összegyűjtött anyagok alapján eljuttattak egy levelet Dr. Botka László Polgármester Úrhoz, melyben a következő kérdésekre szerettek volna választ kapni:

„Miért nem történt semmi a Holt-Tisza ügyében 2007 óta? Mikor fogják megszüntetni a tarthatatlan állapotot és hogyan?

A Floratom Kft. miért szennyezheti még mindig a Holt-Tiszát?

Milyen módon kívánják megszüntetni a kutyákat veszélyeztető szívfergességet?

Kivizsgálják-e, hogy a területen elszaporodott szúnyogok veszélyeztetik-e a lakosságot is?

Készítetnek-e az ÁNTSZ-szel erre vonatkozó állásfoglalást?”

Kérdéseinket a **Polgármester Úr június közepén részben megválaszolta**, részben továbbította az ügyben illetékes Hivatalok irányába, akiktől kaptunk is válaszokat.

Részlet Szeged Megyei Jogú Város Polgármestere leveléből:

„2011-ben az ATIVIZIG benyújtott egy KEOP-7.3.1.2. számú »A Gyálai Holt-Tisza ökológiai rendszerének helyreállítása« című pályázatot ... A pályázat azonban nem részesült támogatásban. Azóta nem került kiírásra olyan pályázati felhívás, amelyre a holtág rehabilitációját akár az Önkormányzat, akár az ATIVIZIG benyújthatta volna.

Természetesen az Önkormányzat azóta is kiemelt feladatként tartja számon a Gyálai Holt-Tisza rehabilitációjának szükségességét, amit a 485/2013 (XI.15.) Kgy. számú határozatában

nevesített is, mint a 2014-2020 közötti Európai Unió költségvetési ciklusban megvalósításra tervezett nagy jelentőségű projekt javaslatot. Az ATIVIZIG szerint a várható bekerülési költség 2 milliárd forint, mely egyik szervezet részéről sem vállalható pályázati forrás nélkül.”

2015 júniusában és júliusában megérkeztek a válaszok a Hivataloktól. Kiderült, hogy a szívférgességgel kapcsolatban nincsenek még az állatorvosoknak sem adatai, ezért ezt az adatot nagyon nehéz lenne bizonyítani.

A Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságtól megkaptuk az összes határozatot, mely eddig a Floratom Kft.-vel kapcsolatban született. Ezekben benne van, hogy a termál csurgalékvíz minőségének és hőfokának milyen határértékek alatt kell lennie. Mivel önellenőrzést írtak elő a Floratom Kft.-nek, ezért ezeket az értékeket senki sem ellenőrzi. Csoportunk az utóbbi időkből több hőfok mérést végzett hitelesített hőmérővel, mely megmutatta, hogy az előírt adatoknál jóval magasabb hőmérsékletű a bevezetett csurgalékvíz, a legmagasabb érték, amit mértünk a maximum 30 fok helyett 52 fok volt a bevezetőnél. A környezet a bevezetőnél nagyon rossz, pezseg a víz, és ahogy haladunk lefelé a vöröses szín a baktériumok miatt erősödik és a záptojásra emlékeztető bűz is egyre fokozódik, rontva ezzel a környéken élők életkörülményeit, közérzetét.

2015. augusztus – önkormányzati képviselőnk Nógrádi Tibor segítségével elkezdtek szervezni a most megvalósult lakossági fórumot, hogy végre választ kapjunk a több évtizede fennálló kérdésre:

MIKOR ÉS HOGYAN VALÓSÍTHATÓ MEG A GYÁLAI HOLT-TISZA REHABILITÁCIÓJA?

(Összeállította: *Gerencsérné Újvári Edit*, a Klebelsberg-telepi Polgári Kör Egyesület titkára és *G. Ludányi Lilla* Klebelsberg-telepi KKKK-tag)

HOLT-TISZA LAKOSSÁGI FÓRUM
2015. október 16-a péntek, 17 óra, az Összefogás Háza